

Milet Okulu Oturumu Çıktısı

Milet Okulu Öncesi

Milet Okulu öncesi bildiğimiz anlamıyla felsefe diye bir şey yoktur. Günümüz standartlarına uygun diyebileceğimiz bir felsefe, Milet Okulu ile başlamıştır. Milet Okulu öncesi dönemde de felsefenin amacına uygun disiplinler mevcuttu. Bu disiplin yaygın çevrede Mitos olarak tanımlanır. Mitos; Homeros ve Hesiodos'un evrenin kökenini, yani kozmogonisini açıklamak amacıyla geliştirdiği Antik Yunan inancını tanımlar.

(Homeros ve Hesiodos) Mitos'una göre; Önce Khaos (boşluk) vardı. Bu Khaos'un içerisinde ilk kuşak ölümsüz tanrılar olan Gaia (toprak, yeryüzü), Eros (Aşk) ve diğer iki tanrıyı (Tartarus ve Nyx) yaratmıştır.

Gaia, Uranus'u (gök) doğurmuş; ardından ona eş olup çocuklar doğurmuştur. Gaia ve Uranus 12 Titanlar olarak bilinen ikinci kuşak ölümsüz Yunan Tanrılarındandır.

Gaia ve Uranus'un çocuklarından Rhea da, diğer çocuklarından Kronos'a eş olup başta Zeus olmak üzere 12 Olimposlular olarak bilinen üçüncü kuşak ölümsüz Yunan Tanrılarını doğurmuştur.

Bu Yunan Tanrıları, insan vücudunda doğaüstü güçler barındıran, dünya ile ilişkili unsurları yöneten Tanrılardır.

Görüleceği üzere mitos'ta, günümüz felsefi sistemlerine uygun olan bir yön yoktur; yalnızca amaçları benzerdir. Bu amaç da evreni ve kökenini anlamlandırmak, bir kozmogoni tasavvurunda bulunmaktır. Bu gayelerinden dolayı Homeros ve Hesiodos'a da birer filozoflardır demek pek yanlış olmaz sanırım.

Milet Okulu

Şimdilerde İyonya Ekolü diye andığımız ekolün içerisinde üç okul bulunur. Bu üç okuldan biri ve ilki olan Milet Okulunun kurucusu olarak kabul ettiğimiz Thales (MÖ 624-546), kendisinden önceki bu anlayıştan farklı olarak her şeyin Tanrılara atıfta bulunarak açıklanamayacağını, farklı açıklama kaynakları da bulunduğunu öne sürmektedir. Thales'in (gidip gitmediği yönünde iki farklı görüş vardır) Mısır'da cebir ve geometri öğrenmesi sonrasında evrendeki her şeyin Tanrıların takdirinde olmadığı, Tanrılarla alakasız olan ve yaşamda tekerrür eden olay ve olguların da var olduğunu düşünmüştür. Dolayısıyla bu olgu ve olayların evrenin kökenini (kozmogoni), evrenin işleyişini (kozmooloji) ve varlığın ne olduğu (ontoloji) için de geçerli olabileceğini düşünerek Mitos'tan bağımsız bir düşünce ile bunları araştırmaya koyularak bir arkhe arayışına girmiştir.

Yukarıda bahsettiğimiz arkhe arayışı; evreni ve doğayı anlamlandırabilmek amacıyla içerisinde barındırdığı çok çeşitli fenomenleri oluşturan, değişmeyen, sabit kalan *bir şey* bulmak istemektedir ve bu bir şeyin olduğuna inanmaktadır çünkü; Antik Yunan geleneğinde geçmişten gelen “*hiçlikten varlık çıkmaz*” diye bir söylem vardır. Haliyle Thales de buna uygun bir şey bulmak istemektedir ancak bunun gerekçelerini Tanrılara dayandırarak değil; *logos’a* (yani akla) dayalı yapmaya çalışmaktadır. İşte bu yöntem; mitos’tan logos’a geçiş dediğimiz kırılımı temsil eder. Yine bu mitos’tan logos’a geçiş ile birlikte mitos döneminde kozmogoni diyebileceğimiz olan evrenin kökeni açıklamaları Thales ile birlikte artık kozmolojiye evrilip evrenin düzenini açıklamaya koyulmuştur. Bunun dışında yeni bir disiplin olan varlıkbilim dediğimiz ontolojinin de ilk adımlarını atmıştır çünkü aradığı şey; varlığı varlık yapan temel yapıtaşdır.

Thales’in arkhe arayışının mitos’tan bağımsız olduğu kesindir çünkü; fenomenleri açıklayıcı kaynak olarak logos’a uygunluğu ölçüt almıştır. Ancak bazı söylemlere göre her ne kadar logos’a uygun bir felsefe inşa edilme çabası içerisinde olsa dahi mitos’u tamamlayıcı bir tutumla Khaos öncesi dönemi araştırmaya; mitos döneminde açıklanamayanları da açıklamaya çalışmıştır.

Thales, bu bir şeyi (arkhe’yi) “su” olarak düşünmüştür. Bunun ağırlıkla bahsedilen iki sebebi göze çarpmaktadır. Yalnızca biri veya ikisi birden olabilir:

1. Antik Yunan şiirlerinde, Okeanos adı verilen bir nehirden söz edilir. Bu nehir, tüm evreni kuşatan bir nehirdir.
2. Yaşam, Dünyanın etrafını saran suyun üzerindeki kaya parçalarında gelişmiştir ve her şey suyun üzerinde durmaktadır. Yani, su; her şeyin sebebi olan elementtir.

“Her şey tanrısallıkla doludur.” ifadesini kullanarak; suyun, hem bir arkhe olarak, hem de tüm Dünyayı kaplayan element olarak tanrısal bir şey olduğunu savunmuştur.

Thales’in ardılı olan Anaksimandros ise Thales’e karşı çıkarak:

1. suyun *bir şey* olamayacağını; suyun soğuk ve ıslak olduğunu, karşısında ise sıcak ve kuru olan ateşin olması gerektiğini öne sürerek evrenin zıtlıklara göre şekillendiğini ve
2. Her şey suyun üzerinde duruyorsa, su neyin üzerinde duruyor? diyerek daha derin bir arayışa yönelmiştir.

Bunlar üzerine karşıtlıkları ihtiva eden, fenomenleri ev özelliklerini açıklayan ve onların varlık sebebi olan soyut bir arkhe geliştirmiştir. Geliştirdiği şeye *apeiron* demektedir. A-peiron; olumsuz bir ön ek alarak “(1) tanımlanamayan, sınırlandırılmayan ve (2) yaratılmamış, yok-olmayan, öncesi-sonrası bulunmayan, devinim halinde bulunan ” anlamlarına gelmektedir.

Milet Okulunu felsefe tarihine geçiren ve onun başlatıcısı kılan şey; başta Thales olmak üzere yukarıda özetlenmiş olan, Mitos'tan bağımsız, rasyonel ölçütlere dayanan bir kozmogoni ve kozmoloji anlayışı geliştirmeleri olmuştur.

Okunan Kitap

